

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće



БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

MIŠLJENJE

po zahtjevu Javnog preduzeća Međunarodnog aerodroma „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Kurta Schorka
36, 71210 Sarajevo

Sarajevo
januar, 2017. godine



Broj: 01-26-7-20-7 -I/16
Sarajevo, 24.01.2017. godine

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25.stav (1) tačka f) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), po Zahtjevu Javnog preduzeća Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Kurta Schorka 36, 71210 Sarajevo od 04.08.2016. godine, na 138. (stotintridesetosmoj) sjednici održanoj dana 24.01.2017.godine, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 04.08.2016. godine pod brojem: 01-26-7-20-I/16 zaprimilo Zahtjev Javnog preduzeća Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o. Sarajevo, Kurta Schorka 36, 71210 Sarajevo (u daljem tekstu: Podnosilac zahtjeva ili Međunarodni aerodrom Sarajevo) kojim se traži ocjena da li je tržište električne energije u Bosni i Hercegovini otvoreno za konkurenciju.

U cilju utvrđivanja stanja na tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini, Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke relevantnih institucija i to: Državne regulatorne komisije za električnu energiju u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FERK) i Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (u daljem tekstu: REERS).

DERK u svom odgovoru broj: 04-28-4-240-2/16 od 24.08.2016. godine (zaprimljen dana 29.08.2016. godine pod brojem: 01-26-7-4-I/16) navodi između ostalog sljedeće:

- Da je otvaranje tržište električne energije provedeno u skladu sa Odlukom DERK-a o obimu, uslovima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 48/06 i 77/09),
- Da status kvalifikovanog kupca, odnosno slobodan izbor snabdjevača električnom energijom mogu koristiti svi kupci uključujući i kupce iz kategorije potrošnje domaćinstava počev od 01.01.2015. godine, što je u skladu sa Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06),
- Da je u skladu sa naprijed navedenom odlukom od 01.01.2015. godine tržište električne energije u potpunosti otvoreno,
- Da su učesnici na tržištu električne energije su kupci, proizvođači, trgovci i snabdjevači,
- Da je krajem 2015. godine ukupan broj kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini iznosio 1.517.161,
- Da je tokom 2015. godine 26 snabdjevača posjedovalo licencu za snabdijevanje električnom energijom koja važi na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine,
- Da je od 26 licenciranih snabdjevača, njih 6 obavljalo isporuku električne energije krajnjim kupcima,
- Da niti jedan od snabdjevača električne energije nije imao udio na tržištu veći od 50,0%,
- Da se u 2016. godini broj snabdjevača koji su aktivni na maloprodajnom tržištu se povećao, jer su kompanije HEP Trade, Proenergy i Petrol BH Oil Company preuzele snabdijevanje određenog broja kupaca električne energije u kategorijama ostala potrošnja i 10kV (ukupno 14 kupaca).

FERK je dostavio odgovor broj: 01-01-856-01/16 koji je zaprimljen od strane Konkurencijskog vijeća dana 29.08.2016. godine pod brojem: 01-26-7-20-5-I/16, a RERS odgovor (broj: 01-437-8/15 od 13.09.2016. godine) zaprimljenom dana 19.09.2016. godine pod brojem: 01-26-7-20-6-I/16.

Pored navedenog, Konkurencijsko vijeće je prikupilo informacije i podatke od konkurenata na relevantom tržištu i to: privrednog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (akt broj: 01-26-7-023-3-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-14-I/16 od dana 13.12.2016. godine), privrednog subjekta Elektroprivreda BiH (akt broj: 01-26-7-023-4-I/16 od dana 16.11.2016. godine), privrednog subjekta „Proenergy“ d.o.o. Mostar (akt broj: 01-26-7-023-5-I/16 od dana 16.11.2016. godine), privrednog subjekta „GEN-I“ d.o.o. Sarajevo (akt broj: 01-26-7-023-6-I/16 od dana 16.11.2016. godine), privrednog subjekta „Elektroistok 1867“ d.o.o. Banja Luka (akt broj: 01-26-7-023-7-I/16 od dana 16.11.2016. godine i akt broj: 01-26-7-023-13-I/16 od dana 13.12.2016. godine) i privrednog subjekta Elektroprivreda HZ HB (akt broj: 01-26-7-023-8-I/16 od dana 16.11.2016. godine).

S obzirom na navedeno, predmet analize u konkretnom slučaju je tržište električne energije na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Analizom prikupljenih podataka Konkurencijsko vijeće je došlo do slijedećih zaključaka:

- Da status kvalifikovanog kupca, odnosno slobodan izbor snabdjevača električnom energijom mogu koristiti svi kupci uključujući i kupce iz kategorije potrošnje domaćinstava počev od 01.01.2015. godine, što je u skladu sa Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice („Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“ broj 09/06),
- Da su učesnici na tržištu električne energije kupci, proizvođači, trgovci i snabdjevači,
- Da je krajem 2015. godine ukupan broj kupaca električne energije u Bosni i Hercegovini iznosio 1.517.161,
- Da su tokom 2015. godine 26 snabdjevača posjedovala licencu za snabdijevanje električnom energijom koja važi na teritoriji cijele Bosne i Hercegovine,
- Da je od 26 licenciranih snabdjevača, njih 6 obavljalo isporuku električne energije krajnjim kupcima,
- Da niti jedan od snabdjevača električne energije nije imao udio na tržištu veći od 50,0%,
- Da se u 2016. godini broj snabdjevača koji su aktivni na maloprodajnom tržištu povećao, jer su kompanije HEP Trade, Proenergy i Petrol BH Oil Company preuzele snabdijevanje određenog broja kupaca električne energije u kategorijama ostala potrošnja i 10kV (ukupno 14 kupaca),
- Da su svi krajnji kupci električne energije kvalifikovani kupci, što znači da imaju mogućnost slobodnog izbora snabdjevača od kojeg će kupovati električnu energiju,
- Da na području Federacije Bosne i Hercegovine ulogu snabdjevača električnom energijom mogu obavljati svih 16 imatelja dozvole za snabdijevanje električnom energijom – dozvole II reda s prostora FBiH, kao i ostalih 7 aktivnih snabdjevača električnom energijom koji posjeduju odgovarajuću dozvolu nadležnih regulatornih tijela – RERS-a i DERK-a,
- Da dominantu ulogu snabdjevača električnom energijom u FBiH i dalje imaju dva javna preduzeća, Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, prije svega zbog činjenice da krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstava, te mala preduzeća i komercijalni kupci (u koje ne spada javna rasvjeta) nisu odabrali snabdjevača na tržištu,
- Da se preko 925.000 kupaca iz ovih kategorija potrošnje i dalje snabdijevanju u okviru univerzalne usluge koju kao javni snabdjevači pružaju Elektroprivreda HZ HB i Elektroprivreda BiH, svako na području svog djelovanja, a u skladu sa odlukom Vlade Federacije Bosne i

Hercegovine o utvrđivanju pružatelja javne/univerzalne usluge i usluge rezervnog snabdjevača („Službene novine Federacije BiH“, broj 84/14),

- Da imatelji dozvola za snabdijevanje električnom energijom – dozvola II reda, prema podacima kojima raspolaže FERK nisu pokazali zainteresovanost za snabdijevanje ovih kategorija kupaca električne energije u trenutnim tržišnim uslovima,
- Da su primjetni pomaci po pitanju konkurentskog djelovanja na tržištu električne energije u Federaciji BiH, te da je od početka 2016. godine do danas dvadesetak industrijskih kupaca promijenilo snabdjevača električnom energijom te se snabdijevanju od odabranih tržišnih snabdjevača,
- Da su kupci koji nemaju pravo na snabdijevanje u okviru univerzalne usluge (njih oko 6.000), odnosno kupci iz kategorije potrošnje: 110kV, 35kV, 10 kV i javne rasvjete, koji su se odlučili produžiti saradnju sa javnim elektroprivrednim preduzećima, potpisali ugovore o snabdijevanju električnom energijom pod tržišnim uslovima,
- Da je važno istaći da trenutno kupci u Federaciji BiH njih oko 4%, električnu energiju nabavljaju od izabranih snabdjevača na tržištu, oko 47% od javnih preduzeća po tržišnim uslovima i oko 49% od javnih snabdjevača u Federaciji BiH u okviru pružanja univerzalne usluge,
- Da se proizvodnja električne energije u Republici Srpskoj najvećim dijelom obavlja u proizvodnim postrojenjima koja su u sastavu privrednog subjekta Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (u daljem tekstu: Elektroprivreda Republike Srpske),
- Da se električna energija proizvodi i u postrojenjima koja koriste obnovljive izvore električne energije, a koja se nalaze uglavnom u privatnom vlasništvu,
- Da su trgovci električnom energijom energetske subjekti, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja električnom energijom na teritoriji Bosne i Hercegovine koju izdaje RERS, odnosno dozvole za snabdijevanje drugog reda koju izdaje FERK i korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine koju izdaje DERK,
- Da su u 2015. godini trgovci obavljali kupovinu i prodaju električne energije na unutrašnjem veleprodajnom tržištu Bosne i Hercegovine, a na bazi zaključenih bilateralnih ugovora,
- Da pored trgovine na veleprodajnom tržištu, korisnici dozvole za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja imaju pravo da snabdijevaju krajnje kupce na tržištu Bosne i Hercegovine, a da trenutno postoji šest korisnika dozvola za trgovinu i snabdijevanje na teritoriji Bosne i Hercegovine, koje su izdate od strane RERS-a,
- Da nakon donošenja Pravilnika o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom i postupku promjene snabdjevača od decembra 2014. godine, u Republici Srpskoj postoje tri kategorije snabdjevača električnom energijom: javni snabdjevač, rezervni snabdjevač i snabdjevač kvalifikovanih kupaca,
- Da se u 2015. godini kao i prethodnih godina, djelatnost javnog i rezervnog snabdijevanja u Republici Srpskoj u potpunosti odvijala unutar privrednog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske,
- Da su u dosadašnjem periodu dva snabdjevača kvalifikovanih kupaca, kojima je RERS izdao dozvolu za trgovinu i snabdijevanje, bila aktivna na maloprodajnom tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini i to: privredni subjekt Elektroprivreda Republike Srpske i privredni subjekt „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća,
- Da je u 2016. godini, registrovana prva promjena snabdjevača u Republici Srpskoj i to kupac električne energije privredni subjekt „EFT Rudnik i Termoelektrana Stanari“ d.o.o., koji je električnu energiju za vlastite potrebe nabavljao od privrednog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske, od dana 01.02.2016. godine nabavlja električnu energiju od privrednog subjekta „Energy Financing Team“ d.o.o. Bileća u planskoj količini od 1GWh mjesečno,

- Da je zaključno sa danom 01.11.2016. godine, 26 kupaca koje je privredni subjekt Elektroprivreda BiH snabdijevao električnom energijom promijenilo snabdjevača, jednom kupcu je odobrena promjena snabdjevača od dana 01.11.2016. godine, te za četiri kupca od dana 01.12.2016. godine,
- Da je privredni subjekt Elektroprivreda BiH do 01.11.2016. godine kroz postupak promjene snabdjevača zaključio jedan ugovor o snabdijevanju električnom energijom sa kvalifikovanim kupcem koji će početi sa realizacijom od dana 01.01.2017. godine,
- Da je privredni subjekt Elektroprivreda BiH u proteklom periodu potpisao 224 Aneksa ugovora o snabdijevanju električnom energijom sa 159 kvalifikovanih kupaca,
- Da privredni subjekt „Proenergy“ d.o.o. Sarajevo ima zaključene ugovore o snabdijevanju električnom energijom sa kvalifikovanim kupcima u BiH, koji se iz tehničkih razloga nisu mogli realizirati na početku, te da su sa danom 01.04.2016. godine počeli primjenjivati iste i isporučivati električnu energiju,
- Da je privredni subjekt „GEN-I“ d.o.o. stava da postoji legislativa prema kojoj je tržište električne energije otvoreno, ali da postoje problemi kod distribucije, jer su troškovi distribucije visoki, te da je neophodno osnivanje nezavisnog distributivnog operatera kako bi snabdjevači mogli ponuditi konkurentne cijene električne energije,
- Da su prema mišljenju privrednog subjekta Elektroprivreda HZ HB na tržištu električne energije ispunjen formalni uslovi za liberalizaciju istog i uključivanje na međunarodno tržište električne energije,
- Da je Uprava privrednog subjekta Elektroprivreda HZ HB smanjila cijenu električne energije kupcima na 10 kV u prosjeku za 12%, a kupcima iz tarifne grupe I ostale potrošnje u prosjeku za 10%, što je dovelo do smanjenja prihoda za cca 6.000.000,00 BAM. Unatoč smanjenju cijena privredni subjekt Elektroprivreda HZ HB je izgubio 10 kvalifikovanih kupaca koji su odabrali druge snabdjevače,
- Da privredni subjekt Elektroprivreda Republike Srpske od dana 01.01.2015. godine, zaključno sa danom 23.12.2016. godine nije zaključio niti jedan novi ugovor o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca,
- Da je prema mišljenju privrednog subjekta Elektroprivreda Republike Srpske sa formalnog aspekta tržište električne energije u Republici Srpskoj otvoreno. Međutim, ključni preduslov za suštinsko otvaranje tržišta električne energije, paritet cijena električne energije kod javnog i rezervnog snabdjevača i cijene na veleprodajnom tržištu, nije ostvaren.

Na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine u skladu sa odredbama Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 66/13) i Pravilnika o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom i postupku promjene snabdjevača („Službene novine Federacije BiH“ 89/14), od 01.01.2015. godine svi krajnji kupci električne energije su kvalifikovani kupci čime ostvaruju pravo na slobodan izbor snabdjevača po tržišno formiranoj i ugovorenoj cijeni. Krajnji kupci električne energije iz kategorije potrošnje domaćinstvo, te mala poduzeća i komercijalni kupci koji na tržištu nisu odabrali snabdjevača imaju pravo na snabdijevanje električnom energijom standardnog kvaliteta po ekonomski opravdanim, lako i jasno usporedivim i transparentnim cijenama u okviru pružanja univerzalne usluge od javnog snabdjevača.

Dana 11.12.2014. godine REERS je donijela Pravilnik o snabdijevanju kvalifikovanih kupaca električnom energijom i postupku promjene snabdjevača koji propisuje način snabdijevanja kupaca na tržištu električne energije na teritoriji Republike Srpske nakon 01.01.2015. godine, kada svi kupci električne energije postaju kvalifikovani kupci, što znači da imaju pravo i mogućnost izbora snabdjevača električne energije.

Konkurencijsko vijeće je analizom važećih pravnih propisa i dostavljenih podataka, ocijenilo da je stvoren formalno-pravni okvir za liberalizaciju tržišta električne energije kojim su definisani uslovi pod kojim novi učesnici mogu ući na tržište električne energije.

Konkurencijsko vijeće na osnovu naprijed navedenog, smatra da je tržište električne energije otvoreno za konkurenciju.

Ovo mišljenje je dato isključivo na osnovu javno dostupnih podataka, te podataka prikupljenih od strane Državne regulatorne komisije za električnu energiju (DERK), Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK), Regulatorne komisije za energetiku Republike Srpske (REERS), i konkurenata na tržištu električne energije, te ukoliko dati podaci odstupaju od stvarnog činjeničnog stanja ovo mišljenje se ne može primijeniti.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda- Dražić